

Adalékok

a Régi Magyar Könyvtárhoz.

Ötödik közlemény.

92.

Kolozsvár. 1698.

CATECHESIS. | AZ AZ | KERESZTÉNYI VALLÁSRA | való tanítás. | *Melly* | Az Erdélyben lévő Unitária Ecclefi- | áknak és Scholáknak fizűkségek- | re moftan ki botsátattott. | KMITA ANDRASNE | költségével. | KOLOSVARATT. | Az Unitária Ecclesia Typufival, | Anno 1698. ||
12° A—E = 60 sztan lev.

Erdélyi Nemzeti Múzeum. — Kolozsvári ref. kollégium.

Kolozsvár. 1698.

CATECHE- | SIS. | *az az:* | Keresztényi Vallásra | való tanítás. | *Melly* | Az Erdélyben lévő Unitária | Ecclefiáknak és Scholáknak | fizűkségek- | re moftan ki | botsátattot. | KMITA ANDRASNE | költségével. | KOLOSVARATT, | Az Unitária Ecclesia Typufival, | Anno 1698. ||
12° A—E = 60 sztan lev. [*Keretes címlappal és szöveget záró díszszel.*]

Kolozsvári ref. kollégium.

Szabó Károly e két kiadás közül a RMK. I. 1522. sz. alatt melyiket írta le, nem lehet megállapítani.

93.

(Pápa. XVII. század.)

[**Papi diploma.**] *Lecturis omnibus Salutem. Quoniam fidelis ille Jesu Christi Præco, & Apostolus Paulus gravissime præcepit, ne cui cito manus imponantur, sed ut ii, qui Episcopatum desiderant honestum Testimonium ab extraneis habentes probentur prius deinde sic ministrent. Significamus harum serie hunc fratrem nostrum [Mólem Chok] legitimam ab Ecclesia [Szent Király Szabadiensi] vocationem habuisse, & eosdem de sana ipsius Conversatione honestum testimonium tulisse, ac sic tandem in frequenti synodo nostra celebrata, diligenter a nobis probatum & examinatum fuisse, ac secundum ritum & Consuetudinem Ecclesiæ solemniter ordinatum & ad docendum, ministrandumque Sacramenta, communi Ecclesiæ suffragio emissum esse. In cuius rei firmiter testimonium, has nostras litteras authentico dioecefes nostræ sigillo munitas, eidem dedimus, & Ecclesiis omnibus vigore præsentium, ipsum Commendamus, Datæ in Papo Kaid Anno Domini [1663] die [17.] Mensis [Junii.]*

Ezen egyleveles nyomtatvány **eredeti példáját nem ismerjük**. Szövegét **Tóth Ferencz** tartotta fenn számunkra „A helvétziai vallástételt tartó Túl a Dunai főtiszteletű superintendenciában élt superintendensek, vagy református püspökök élete, e jelen való időkig lehozva. (Győr. 1808.)“ cz. munkája 118—119. lapjain. E nyomtatvány nemcsak egyháztörténeti, hanem fontos könyvészeti becsű is. Tóth Ferencz idézett munkájában a következő megjegyzést írta hozzá: „Ezen papi diploma nemcsak azért fontos, mivel a chronológiára, melyet ekklesiái íróink annyira és a historiának zürzavarban való hozásával közönségesen elmellőztek, ebből bizonyos világosságot vehetünk, hanem azért is, mert tudtomra a Túl a Dunai superintendenciában ez a legelső **nyomatott papi diploma**, a mi a jó rendnek jele és már ezután illyeket említünk meg, de a melyek csak formájokra nézve egymástól különböznek“.

A szövegben a [...] közé tett szavaknak valószínűleg hely volt hagyva s csak alkalmasszerűleg töltötték ki, de ezt s valamint azt is, hogy pápai nyomtatvány-e, csak egy eredeti példa alapján lehetne eldönteni.

94.

H. n. 1701.

[**Ordinatio ecclesiastica Leopoldi I.**] LEOPOLDUS DEI | GRATIA Electus Romano- | rum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dal- | matiaë, Croatiaë, Sclavoniaëque &c. Rex, |

Datum in Civitate Nostrâ Vienna Austriae die 9. Mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Septingentesimo primo, Regnorum Nostrorum Romani quadragesimo tertio, Hungariæ et reliquorum quadragesimo Sexto, Bohemiæ verò quadragesimo quinto. |

S. l. a. et typ. 2° A₁₋₄ = 4 sztan lev.

Leopold, Mátyássovsky László nyitrai püspök és Somogy Ferencz aláírásával hitelesített példa.

Erdélyi Nemzeti Múzeum.

95.

H. n. 1701.

SACRAE ROMANORUM | IMPERATORIAE, nec non Germaniæ Hungariæ Bohemiæque &c. &c. &c. | Regiæ Majestatis, Domini Dñi nostri | Clementissimi Decreti, 12 má Decemb. | 1701. emanati Copia. || LEOPOLDUS DIVINA | favente Clementiâ Electus Romanorum Imperator semper Augustus &c. |

Datum in Civitate nostra Viennæ, die duodecima Decembris Anno Millesimo Septingentesimo primo, Regnorum nostrorum Romani Quadragesimo quarto, Hungarici Quadragesimo septimo, Bohemici verò Quadragesimo sexto. |

S. l. a. et typ. 2° 1 lev.

Erdélyi Nemzeti Múzeum. (Benkő József gyűjteménye.) — **Kolozsvári ref. kollégium.**

96.

Nagyszombat. (1701.)

CALENDARIUM | TYRNAVIENSE, | AD ANNUM | JESU CHRISTI, |
 M. D. C. CI. | Primum post Intercalarem ordine, | re tamen non Inter-
 calarem. | AD | MERIDIANUM TYRNAVIENSEM, | AD | Elevationem
 Poli 48. Graduum. | IN USUM HUNGARIÆ | ET | VICINARUM PRO-
 VINCIARUM. | OPERA, ET STUDIO | Aftrophili cujuſdam è Societate
 JESU, | in Archi-Epiſcopali Univerſitate Tyrnavienſi, | in Hungaria. | Cum
Privilegio Sacræ Cæſaræ, Regiæque Majeſtatis. |

TYRNAVIÆ, Typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann. ||
 [Keretben.]

Hozzájárul külön címlappal:

PROGNOSIS | CONJECTURALIS | ASTROLOGICA, | AD ANNUM |
 A | CHRISTO | NATO | M. D. C. C. I. | PRIMUM POST INTERCALAREM |
 ordine, non tamen re Intercalarem. | AD | Elevationem Poli 48. Gra-
 duum, | & Meridianum Tyrnavienſem, | vicinarumque Provinciarum. |
 CUM PRIVILEGIO CÆSAREO. || [Keretben.]

$4^{\circ} A - D_2 + E - H_2 + * - *_2 = 30$ sztan lev.

Szabó Károly RMK. II. 2078. sz. a két csonka példáját említi. Teljes példája az Erdélyi Nemzeti Múzeumban, gróf Kemény József: Collectio Minor Manuscriptorum Historicorum cz. kézirati gyűjteményében. (Tom. XXVI. 4.) E példa gróf Kálnoki Sámuel erdélyi udvari kancelláriusé volt, ki az egyes lapok közé kötött tiszta levelekre jegyzeteket írt.

Az aláhúzással jelzett sorok vörös nyomással.

97.

(Kolozsvár. 1702.)

Borbereki Alvinczi Péter temetési emléklapja.

TÖRV ASSÁG | Mellyet mind után pél-
 dában | TEKIN[TETES ÉS NEM]ZETES | BOR[BER]EKI | ALVIN[CZI]
 PETER | Erde[lyországán]ak | I[télőmestere] | KI minekutánna tizttes-
 séges szüléitől Alvinc[zi ö gyenge gyermekségében
 a' tiztességes tudományok | gyakorlására vitetett volt a' Fejérvári Col-
 legiumba: a' holott- [rem]énséget nyújtván, az Országnek
 akkori bődogtalan állapotjában által ment | a' Kolosvári Collegiumba;
 a' holott tsak hamar annyira épült [kiv]ánták gyermekeik
 mellett tanítói szolgálatját. Annakutánna a' külső dolgokba-is | belé
 tekintvén, hafznos eszköznök iteltetett a' Méltóságoktól, ki
 a' minthogy mind ezekben, mintegy garábitsokon, tiztességesen elő-is
 ment. | Mert az Urak szolgálatjok mellől, a' Méltóságos Erdélyi Feje-
 delemtől elsőben a' Fejedelmi Ház, mind a' Fiscalis

egész Józsnak Praefectusságára hivat- | tatott; mellyben igen ditsé-
retesen, ritka példájú hűséggel 's serénységgel magát
is együtt viselte. E' kettős nagy tiszteit mellé érkezék, nagy betsületire
ugyan, | de nagy terhére-is az Itélő Mefterségnek nagy és ki-terjett
tekintetü tiszti; melly , viselt Ez állapotjában, tiztes-
séges keménységü, serény gondos vigyázású | Meftersége alól, olly fok
érdemes személyeket botsátott ki, kikkel ma is Vármeg
ni, Notariusi és Procuratori rendekben. Végre a' Nemes Erdély Or-
szága, | Isten igazgatásából, a' Felséges Római Császár és Magyar
országai Király ö Fel és Deputatio nevezeti alatt igaz-
gattatnék e' Haza, minden Gyűlésekben Fő | Notariusi hivatala volt.
E' mellett a terhes Fő Commissariusi hivatalban reteti,
és nem magájé, példája lehet abban-is. Az Ország meg-nyugodván
ilyen | hűséges fiában és szolgájában, íolennis Fő Követséggel-is, nagy
szoros ügyében [koro]nás Királyunkhoz el-küldötte: a'
hol esztendeig tartó hofszas esdedése után | amaz 1691 esztendőbéli
kegyelmes Diplomát szerzette. Es noha terhes go d
ennyi erőtlenségei-is a' közönséges munkából ki nem vehették, mind
addig, míg | szolgálván mindennek, mint a' gyertya, el-fogyott, a' Ha-
zának nagy kárára, Feleségének, és nevetlen
hat árva gyermekeinek el-felejthetetlen keferúségekre, | 1701 esztendő-
ben, I Borbereké egyik házánál. | Közönléggessé t..
..... [K]OLLEGIUMTÓL. |

[Ezután 4 hasábban a versek következnek.]

- I. hasáb : Gyarló életünknek nemes *Ethicája*,
Melly természetünknek oktató *Scholája*,
Köteles tiztünket három részre ízabja,
Jó litenünknek-is ez *sententiája*.
Először litenhez
- II. hasáb : Igazat hamissal bé-ízín
Leg-nagyobb Anyának ezt
Ennek lelket adtak, 's If
Földi emberekkel olztán i
- III. hasáb : mellyre embereket
..... ves természet,
..... ölok a' mint lehet
..... goknak jó rendet.
- IV. hasáb : Más *disciplinát*-is magának választott,
Melly a' ízent írással tart egy igazságot,

Politia ennek neve, e' Világot
Mellyel igazgatni szokták 's a' Dolgokat.

E töredékes egyleveles nyomtatványt 1906 tavaszán áztattuk le a **kolozsvári ref. kollégium** könyvtára egyik könyvének füzött példájáról, melynek belső borítólapja volt. A díszes keretbe foglalt s körülbelül 57 cm. széles nyomtatvány könyvészeti bece abban rejlik, hogy 1702 előtti teljesen magyar nyelvű temetési emléklapot ez idő szerint nem ismerünk. A könyvkötő csak $\frac{1}{3}$ -át mentette meg az utókor számára. A felső résznek közepéből a megmaradt résznek $\frac{1}{4}$ -de, az alsó rész pedig teljesen hiányzik. A versekből is csak 4—5 sor maradt meg s annak is egy része töredékesen. Bár a nyomtatás helye és éve hiányzik, kolozsvári nyomdaterméknek kell tartanunk s a nyomtatási évet, mivel Alvinczit 1702 januárius 20-án temették el, 1702-re tehetjük. De nemcsak könyvészeti, hanem család- és irodalomtörténeti szempontból is becses s még becsesebb volna, ha teljes szövegében ismernők. Még így is megtudunk egyet-mást Erdély kiváló közjogásza ifjúkoráról és neveltéséről. A hiányok egy részét sajnos még megközelítőleg sem tudjuk kiegészíteni s még azt sem tudjuk eldönteni, hogy kik voltak az ítélmester szülői? (V. ö. *Genealogiai Füzetek*. VI. évf. 2. szám.)

98.

H., év n. (1704.)

Univerſis Orbis Chriſtiani Principibus, | & Rebus-publicis, nec non aliis quibusvis | Præſentes has Patentes Noſtras viſu- | ris, lecturis & legi audituris. | NOS FRANCISCUS DEI gratiâ Princeps RAKOCZY | de Felső Vadáſz, Comes de Saáros, Dux Mun- | kátsienſis & Makoviczienſis, Dominus perpetuus de Sáros-Patak, Tokay, | Regécz, Etsed, Somlyó, Lednitze, Szerents, Onod, &c. Salutem à | Duce juſtorum Armorum DEO, & felicia quævis. || Sciat Orbis Chriſtianus, eam unice animi | Noſtri, Confœderatumque Hungarorum fuiſſe ſemper, effeque | in præſens propoſitionem, . . . ſtb.

Datum ex Caſtris Noſtris ad Ujvarinum poſitis. Die | vigefimâ prima Menſis Novembris. Anno Milleſimo Septingentefimo quarto. | [A 4. lapon.]

[A 4. lapon]: *SERIES | Actorum Schemniczienſium factum | Armiftitii projectati tangentium. | Et quidem: | Puncta, Condiciones Armiftitii ex parte Sacra- | tiſſimæ fuæ Majeſtatis exhibentia, ſequenti effent ſub tenore. |*

[A 6. lapon]: *Reſolutio veró ex parte Hungarorum | Confœderatorum ſuper Puncta, Condiciones Ar- | miſtitii ex parte fuæ Majeſtatis Cæſareæ exhibentia, ſonat in hæc verba, & quidem: | Ad Primum ſtb. [I—XI. pont.] Actum in Caſtris ad Gyöngyös po- | ſitis. Die 2da Menſis Septembr. Anno Milleſimo Septingentefimo Quarto. [A 7. lapon.]*

[A 8. lapon]: *Puncta alia Armiftitii innovata à Commiſſione | Cæſarea per Mediatores exhibita, hunc referunt ſenſum. |*

[A 10. lapon]: *Replica autem ad immediatè præmissa | Armistitii Pnncta
Deputationis Confæderatorum Hungarorum sub- | sequentes
habet continentias. |*

[A 12. lapon]: *Postulatum Comissionis Cæsareæ ad Replicam | proximè
præcedentem, sequitur in hæc verba: | stb.*

[U. o.]: *Rescriptum deputationis ad illud, hujus | est tenoris. |*

S. I. a. typ. (1704.) 2° A—C = 12 l.

Erdélyi Nemzeti Múzeum. — Kolozsvári ref. kollégium.

99.

Kolozsvár. 1705.

[**Énekes könyv.** Kolozsvár. 1705.] 12°

Hozzájárul külön címlappal:

SZENT | DÁVID KI- | RÁLYNAK | és | PROFETÁNAK | SZAZ-
ÖTVEN | SOLTÁRI, | A' *Francziai* Nóták | 's Versek fzerint | *Magyar*
Versekre | fordítottak 's ren- | deltettek | SZENTZI MOLNAR ALBERT
által. |

KOLOSVART | TELEGDÍ PÁP SAMUEL | által 1705. || [Fametszetű
keretben.] 2 Sam. 23 : 1. | *Dávid az Ifjai fia, a' Jákób Istenének felkentt*
Ki- | rállyá, gyönyörűséges ének szerző volt Izraelben. |

12° A—P₁₀ = 346 l., A' SOLTAROKRA IGAZITO | TÁBLA. | 3 sztlan lev.

Elöl: címlap, farkasfalvi Filiczki János verse, kegyes olvasóhoz 2 sztlan lev.

A fenti énekeskönyvnek csak 2 csonka példáját ismerjük.

1. A **debreczeni ev. ref. főiskola** példájában megvannak: a dicséretekből és himnuszokból az L₂—S₄ ívjelzésű levelek (241—403. l.) + a mutató tábla (11 sztlan l.); a zsoltár teljesen; végül: Egynéhány ékes mondások és intések a' | Szent Bibliából. |¹ 1 lev., Imádságok.² A₂—A₁₀ = 3—20. l.

2. Az **Erdélyi Nemzeti Múzeum** példája hiányosabb. A dicséretekből és himnuszokból csak az M₂—R₁₁ ívjelzésű levelek (265—403. l.) + a mutatótáblából 1 sztlan lev.; a zsoltárból is csak az első 2 sztlan lev. s az 1—170. lapok maradtak meg.

¹ Az 1680. kiadásban (RMK. I. 1265.) a Catechismus végén.

² Az 1680. kiadás címe: BUZGO HALA-ADASOK | és könyörgétek. |

100.

(*Pápa. XVII—XVIII. század.*)

[**Papí diploma.**]

Datae Papæ Anno Domini [1708] die [9] Mensis [Augusti].

E második egyleveles papi diploma szövege, utolsó sora kivételével, teljesen megegyezik az 1663-ban kiállított diploma szövegével. Eredeti példáját nem ismerjük. Szövegét I. **Tóth Ferencz** „Túl a Dunai püspökök élete (Győr. 1808.)“ cz. munkája 148—149. lapjain.

Köblös Zoltán.